

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ ОРГАНАМИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

КОЛОМІЄЦЬ Вадим Іванович - здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

<https://orcid.org/0009-0001-9814-6619>

УДК 342.9

DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2023.4-2.30>

У статті, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених, запропоновано авторське визначення понять: «ефективність взаємодії» та «оцінювання ефективності взаємодії органів досудового розслідування». Виокремлено ключові критерії, за якими слід оцінювати ефективність взаємодії між органами досудового розслідування. Останні запропоновано поділити на дві групи: кількісні та якісні.

Ключові слова: ефективність, взаємодія, органи досудового розслідування, критерії, оцінювання.

Постановка проблеми

Важливим для визначення доцільності та необхідності взаємодії між органами досудового розслідування є оцінка ефективності відповідної взаємодії. Зазначене в свою чергу дасть можливість встановити наскільки витрачені фінансові, матеріальні, людські та інші ресурси є обґрунтованими, враховуючи кінцеву мету відповідної спільної діяльності. Ефективність є індикатором розвитку. Як наукова категорія вона має дві сторони – якісну і кількісну. Так, якісна сторона відображає її логічний, теоретичний зміст, тобто сутність категорії. Кількісна сторона розкриває дію закону економії часу, а саме відображає економію часу при досягненні певних цілей. Не дарма на всіх історичних етапах розвитку людського суспільства, воно намагалось економно витратити свої сили, досягаючи розширення випуску продукції при мінімальних витратах різного роду засобів. Зазначене, на нашу думку, по-

вною мірою стосується й оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування.

Стан дослідження проблеми

Окремі проблемні аспекти, пов'язані із покращенням взаємодії між органами досудового розслідування, у своїх наукових працях розглядали: С.Є. Абламський, Ф.П. Адамов, Ю.В. Гуцуляк, О.П. Заворіна, І.О. Кісліцина, І.А. Когут, О.М. Музичук, А.Г. Нікуліна, І.В. Потайчук, О.М. Рєзнік, В.В. Топчій, Р.М. Яковлев та багато інших. Втім, незважаючи на суттєві теоретичні здобутки, в науковій літературі фактично неопрацьованими є питання визначення критеріїв оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає у тому, щоб встановити коло критеріїв оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування. Задля досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: розкрити сутність категорії ефективності в контексті взаємодії між органами досудового розслідування; з'ясувати зміст поняття оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування; встановити коло критеріїв, за якими слід здійснювати оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна статті полягає у тому, що в ній вперше було запропоновано комплексний підхід щодо виокремлення критеріїв оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу

Починаючи наукове дослідження, відзначимо, незалежно від сфери суспільного життя, в якій використовується поняття «ефективність», даний термін у найбільш спрощеному його розумінні найбільш доцільно тлумачити як співвідношення між результатом, який було отримано, та витратами (фінансовими, матеріальними, людськими тощо), які були витрачені для його досягнення. Іншими словами, це міра того, наскільки добре було використано ресурси для досягнення поставленої мети певної діяльності. Отже, на нашу думку, сутність ефективності розкривається у наступних ключових аспектах: 1) ефективність визначається здатністю певного суб'єкта в процесі своєї діяльності досягати та виконувати поставлені цілі та завдання. Вона оцінюється шляхом співвідношення того, наскільки отримані результати відповідають запланованим; 2) ефективність вимірюється певними показниками, які дозволяють оцінити результат відповідної діяльності; 3) ефективність не обмежується досягненням певних цілей, вона характеризує те, скільки на це було витрачено різноманітних ресурсів; 4) ефективність може розглядатись на рівні окремих процесів чи системи в цілому. Це включає в себе здатність компонентів працювати разом гармонійно для досягнення загальної ефективності.

Отже, можемо констатувати, що ефективність взаємодії між органами досудового розслідування представляє собою комплексну характеристику, що відображає ступінь досягнення поставлених цілей та завдань у процесі спільної роботи відповідних суб'єктів, у співвідношенні із сукупністю витрачених на це ресурсів, зокрема: людських, фінансових, матеріально-технічних, тощо. В розрізі представленої проблематики ефективність взаємодії характеризується ступенем:

1) налагодження чіткої та результативної комунікації між сторонами взаємодії, що включає: своєчасний обмін інформацією та необхідними документами; проведення спільних нарад та координаційних зустрічей; використання сучасних засобів зв'язку та інформаційних технологій;

2) координації дій досліджуваних суб'єктів, що передбачає: спільне планування та проведення оперативно-розшукових заходів; розподіл завдань та функцій між органами досудового розслідування; забезпечення єдності та узгодженості їх дій;

3) взаємодопомоги одне одному в процесі здійснення спільної діяльності, зокрема: надання методичної та практичної допомоги сторонами взаємодії; використання ресурсів та можливостей кожного органу досудового розслідування; створення атмосфери довіри та взаємопідтримки;

4) єдності процесуального керівництва, що включає: забезпечення єдиного підходу до розслідування кримінальних проваджень; усунення дублювання та протиріч у діях слідчих; підвищення ефективності та результативності розслідування.

З огляду на зазначене вище, цілком справедливим буде говорити про те, що для того, щоб встановити рівень ефективності взаємодії між органами досудового розслідування необхідно здійснити його оцінювання. Взагалі, оцінка представляє собою системний, систематичний та послідовний процес вивчення характеристик та/або якостей суб'єкта з метою прийняття певного судження про його стан або ж інші важливі властивості. Цей процес може включати збір та обробку даних, порівняння з встановленими стандартами чи критеріями, інтерпретацію результатів та формування обґрунтованих висновків чи рекомендацій. Оцінка може застосовуватися у різних контекстах, включаючи випробування продуктів, оцінку ефективності програм, аналіз якості роботи систем чи інших об'єктів для прийняття обґрунтованих рішень або вдосконалення певних процесів, тощо. На думку української вченої Л.І. Ломако, оцінка – це одночасно і процес (діяльність), і результат цієї діяльності (оцінке судження). Вчена відмічає, що поняття «оцінка» має

подвійну функцію: вона передає не тільки розуміння, судження про значення даного об'єкта (судження про міру його цінності), а й акт усвідомлення його цінності (процес оцінки). Оцінне судження є результатом процесу оцінки (оцінного аналізу). Тому для формування оцінного судження необхідна не тільки правильна інформація про сприйнятий об'єкт, але й творча активність учнів у діяльності (процесі оцінки) [1, с.14]. Тож, оцінка – це динамічний процес, який досить часто в науковій літературі характеризують терміном оцінювання.

Отже, виходячи із зазначеного вище, можемо дійти до висновку, що оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування представляє собою процес систематичного аналізу та визначення результативності спільної роботи вказаних суб'єктів з метою виявлення ефективних практик, вдосконалення взаємодії та досягнення оптимальних результатів у вирішенні кримінальних справ. Відповідне оцінювання реалізується на основі чітко визначених критеріїв.

У науковій літературі запропоновано використовувати кілька методологічних підходів щодо визначення критеріїв для оцінки ефективності: 1) традиційний підхід, який ґрунтується на класичній моделі Дюпона «Рентабельність капіталу». Він передбачає оцінку ефективності на основі двох груп показників. Перша група є узагальнюючою і характеризує ефективність діяльності підприємства в цілому, порівнюючи результативні показники з витратами усіх ресурсів. Друга група оцінює ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства; 2) багаточинниковий підхід. Він включає в себе використання агрегованих індексів ефективності, які є складними та важкими для інтерпретації і, отже, не завжди отримує загальне визнання; 3) оцінка ефективності діяльності на основі концепції «Performance Management» передбачає використання збалансованої системи індикаторів (BSC) [2; 3].

В науковій літературі також існують й інші підходи щодо переліку критеріїв оцінювання в різних сферах суспільного життя. Так, до прикладу, О.В. Литвин, серед критеріїв оцінювання ефективності діяльності держав-

них службовців називає: компетентність; відповідність займаній посаді за результатами попередніх атестацій; законність дій державного службовця, зафіксована у підготовлених документах відповідно до вимог чинного законодавства, інших дій в межах посадових інструкцій, кількості оскаржених у суді дій і рішень державного службовця, чи державного органу, у якому він проходить службу та від імені якого він готував те чи інше рішення; оцінка з боку громадян, що перевіряється шляхом аналізу звернень громадян, відповідей на ці звернення, що здійснювалися безпосередньо державним службовцем, кількості повторних звернень за тими ж підставами, кількості скарг від громадян; кількість доручень, щодо яких службовцем був порушений термін їх виконання [4]. Аналізуючи критерії оцінювання взаємодії правоохоронних органів з органами місцевого самоврядування, В. О. Бурбика наводить наступні критерії: а) громадську думку про результати такої взаємодії; б) думку про результати взаємодії органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів керівників таких органів, а також посадових осіб, які є безпосередніми виконавцями (реалізаторами) даної взаємодії; в) функціональну та економічну ефективність взаємодії органів місцевого самоврядування та правоохоронних органів [5, с. 187; 6]. Втім, на нашу думку, перелік запропонованих автором критеріїв є дещо обмеженим та не розкриває всієї її специфіки.

Таким чином, проведений вище аналіз дає змогу констатувати, що на сьогоднішній день в науковій літературі сформувались досить різноманітні підходи щодо визначення критеріїв взаємодії різних органів державної влади у різних сферах суспільного життя. Що ж стосується представленої у статті проблематики, то тут слід відзначити, що в науковій літературі відсутні комплексні підходи щодо вирішення даного питання. А відтак, спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, ми переконані, що критерії оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування найбільш доцільно поділити на дві групи: кількісні та якісні.

Так, кількісні критерії оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового

розслідування представляють собою показники, які можна оцінити у кількісному еквіваленті. На нашу думку, до відповідних показників найбільш доцільно віднести наступні:

1) рівень довіри населення до правоохоронних органів. Взагалі, рівень довіри населення до правоохоронних органів визначає ступінь, на яку громадяни вірять та відчувають впевненість у здатність правоохоронних органів забезпечити безпеку, виконати свої функції та зберігати порядок у суспільстві. Цей рівень відображає важливий аспект взаємин між громадянами та правоохоронними органами та є важливим для підтримання справедливості та ефективності правової системи. А відтак, вказаний показник характеризує не просто те, наскільки люди довіряють правоохоронним органам, які в тому числі здійснюють досудове розслідування, а й фактично є відображенням того, наскільки їх дії є законними та правомірним з точки зору суспільства;

2) кількість розкритих злочинів. Так, за 2023-й рік до Єдиного реєстру досудових розслідувань поліція внесла відомості про 4 тисячі 263 кримінальних правопорушення. З них розкрили — 48,6% (2 тисячі 734 справи). І це менше, ніж у 2022 році (52,9% розкритих справ). Однак у поліції це пояснили тим, що з початком повномасштабного вторгнення законодавці внесли зміни до Кримінального кодексу, через які всі злочини майнової спрямованості нині кваліфікуються як «тяжкий злочин». За минулий рік були розкриті сім з семи умисних убивств. Сталися 12 фактів тяжких тілесних ушкоджень, і по всім ним встановлені винуватці. Дворічне ведення повномасштабної війни вплинуло на зростання незаконного обігу зброї. «Так, у 2023 році з незаконного обігу вилучено 2 автомати АК-74 та складові деталі до них, 1 пістолет, 6 гранат, 420 набоїв до нарізної зброї різного калібру та понад 1 кг вибухових речовин» [7]. А відтак, саме кількість розкритих злочинів є показником ефективності спільної діяльності органів досудового розслідування;

3) строки проведення досудового розслідування. Так, відповідно до Кримінального кодексу України строк досудового розслі-

дування обчислюється з моменту повідомлення особі про підозру до дня звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотанням про закриття кримінального провадження або до дня ухвалення рішення про закриття кримінального провадження [8]. Тож, чим менші строки проведення досудового розслідування, тим більш ефективною є взаємодія органів, що уповноважені здійснювати відповідну діяльність.

4) кількість використаних ресурсів. Даний показник, на нашу думку, повинен включати: кількість справ, вирішених за певний період, на одного службовця; витрати часу та бюджетних ресурсів на розслідування;

5) ефективність використання часу. В даному випадку йдеться про час, який було використано на вирішення управлінських питань, пов'язаних із забезпечення та реалізацією безпосередньо процесу взаємодії органів досудового розслідування.

Наступну групу критеріїв, за якими слід оцінювати ефективність взаємодії між органами досудового розслідування, є якісні. Ці критерії враховують якісні аспекти роботи правоохоронних органів, такі як координація, ефективність обміну інформацією, співпраця, легітимність дій, а також їхня взаємодія з громадськістю та використання інноваційних технологій. Оцінка за якісними критеріями сприяє вдосконаленню роботи правоохоронних органів та забезпечує високий ступінь довіри суспільства до їхньої діяльності. Тож, до відповідних критеріїв найбільш доцільно віднести наступні:

1) стан дотримання законності в процесі реалізації спільної діяльності органами досудового розслідування. Взагалі, законність - це такий режим державного і суспільного життя, при якому забезпечується повне й неухильне дотримання і виконання законів, під законних актів усіма без винятку органами держави, громадськими організаціями, посадовими особами і громадянами [10, с.208]. А відтак, вказаний критерій відображає те, наскільки досліджувані суб'єкти до-

тримуються норм чинного законодавства в процесі своєї діяльності;

2) рівень професіоналізму працівників, які приймають участь у спільній діяльності різних органів досудового розслідування. Професіоналізм – це не лише високий рівень знань, умінь і результатів дій людини у професійній діяльності, але й певна системна організація свідомості, до якої входять: властивості людини як суб'єкта діяльності (ставлення до себе, навколишнього світу, діяльності тощо); професійний досвід, культура, знання, в тому числі фахові, цілі діяльності, умови професійного розвитку; осмислення питань власної гідності, відповідності вимогам професії (професійна самоідентифікація) [11]. Тож, критеріями професіоналізму у даному контексті є готовність служити державі, патріотизм і якість виконуваної роботи, тощо.

3) оперативність обміну інформацією. Даний критерій характеризує те, наскільки швидко сторони взаємодії обмінюються необхідною інформацією, що в свою чергу впливає на якість та швидкість здійснення досудового розслідування;

4) швидкість та якість розробки і прийняття спільних управлінських рішень, що стосуються проведення.

Висновки

Таким чином, саме наведені вище критерії, як вбачається, дають можливість отримати більш якісну та всебічну інформацію стосовно стану та результативності взаємодії між органами досудового розслідування. Разом із тим, на сьогоднішній день відповідні критерії не віднайшли свого закріплення на нормативному рівні, а відтак, дана прогалина має бути усунена шляхом прийняття Міністерством внутрішніх справ Положення «Про затвердження порядку оцінювання ефективності взаємодії органів досудового розслідування».

Література

1. Ломако Л.И. Формирование оценочных умений у подростков в обучении (на материале предметов гуманитарного цикла): Дис. ... канд. пед. наук: 13. 00.01. Киев, 1992. 180 с.

2. Проблема визначення ефективності. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності підприємства URL: http://pidruchniki.com/1854051647541/ekonomika/problema_viznachennya_efektivnosti_metodichni_pidhodi_otsinki_efektivnosti_diyalnosti_pidpriyemstva

3. Морщенок Т. С. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття «ефективність» / Т. С. Морщенок // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 1. С. 7-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_1_3

4. Литвин О. В. Адміністративно-правове регулювання статусу державного службовця в Україні : автореф.дис ... канд.юрид. наук: 12.00.07 / Олексій Валерійович Литвин . Ірпінь : Б.в., 2006 . 19 с.

5. Бурбика В.О. Адміністративно-правові засади взаємодії органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Суми, 2017. 245 с

6. Стеблянка А. В. Критерії оцінювання ефективності взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів. Правові горизонти. 2020. № 21 (34). С. 76–81 // URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/78883/1/Steblyanko_kriteriyi_ocinyuvannya.pdf

7. Злочинність у Вінниці. У поліції розказали про боротьбу з наркотиками та крадіжками за 2023 рік. URL: <https://vn.20minut.ua/Podii/zlochinnist-u-vinnitsi-u-politsiyi-rozkazali-pro-borotbu-z-narkotikami-11911304.html#:~:text=За%202023-й%20до%20Єдиного,%2C9%25%20розкритих%20справ>

8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#Text>

9. Беконіна А. Набув чинності Закон про нові правила обчислення строків досудового розслідування. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/224629_nabuv-chinnost-zakon-pro-nov-pravila-obchislennya-strokv-dosudovogo-rozsluduvannya

10. Загальна теорія держави і права : навч. посіб. / А. М. Колодій, В. В. Копейчи-

АНОТАЦІЯ

З'ясовано, що ефективність взаємодії між органами досудового розслідування представляє собою комплексну характеристику, що відображає ступінь досягнення поставлених цілей та завдань у процесі спільної роботи відповідних суб'єктів, у співвідношенні із сукупністю витрачених на це ресурсів, зокрема: людських, фінансових, матеріально-технічних, тощо.

Обґрунтовано, що оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування представляє собою процес систематичного аналізу та визначення результативності спільної роботи вказаних суб'єктів з метою виявлення ефективних практик, вдосконалення спільної діяльності та досягнення оптимальних результатів у вирішенні кримінальних справ. Відповідне оцінювання реалізується на основі чітко визначених критеріїв.

Доведено, що критерії оцінювання ефективності взаємодії між органами досудового розслідування найбільш доцільно поділити на дві групи: 1) кількісні критерії, які представляють собою показники, котрі можна оцінити у кількісному еквіваленті. До відповідних показників віднесено: а) рівень довіри населення до правоохоронних органів; б) кількість розкритих злочинів; в) строки проведення досудового розслідування; г) кількість використаних ресурсів; г) ефективність використання часу; 2) якісні критерії, на основі яких оцінюються ті показники, які неможливо розрахувати у числовому еквіваленті, зокрема: а) стан дотримання законності в процесі реалізації спільної діяльності органами досудового розслідування; б) рівень професіоналізму працівників, які приймають участь у спільній діяльності різних органів досудового розслідування.; в) оперативність обміну інформацією; г) швидкість та якість розробки і прийняття спільних управлінських рішень, що стосуються проведення розслідування.

Ключові слова: ефективність, взаємодія, органи досудового розслідування, критерії, оцінювання.

SUMMARY

It was found that the effectiveness of the interaction between pre-trial investigation bodies is a complex characteristic that reflects the degree of achievement of the set goals and objectives in the process of joint work of the relevant subjects, in relation to the totality of resources spent on it, in particular: human, financial, material technical, etc.

It is substantiated that the evaluation of the effectiveness of the interaction between pre-trial investigation bodies is a process of systematic analysis and determination of the effectiveness of the joint work of the specified subjects with the aim of identifying effective practices, improving joint activities and achieving optimal results in solving criminal cases. Appropriate evaluation is implemented on the basis of clearly defined criteria.

It has been proven that the criteria for evaluating the effectiveness of the interaction between the bodies of the pre-trial investigation are most expediently divided into two groups: 1) quantitative criteria, which are indicators that can be evaluated in a quantitative equivalent. Relevant indicators include: a) the level of public trust in law enforcement agencies; b) number of solved crimes; c) terms of pre-trial investigation; d) the number of used resources; e) efficiency of time use; 2) qualitative criteria, on the basis of which those indicators that cannot be calculated in a numerical equivalent are evaluated, in particular: a) the state of compliance with the law in the process of implementing joint activities by pre-trial investigation bodies; b) the level of professionalism of employees who participate in the joint activities of various pretrial investigation bodies.; c) efficiency of information exchange; d) speed and quality of development and adoption of joint management decisions related to the investigation.

Key words: effectiveness, interaction, bodies of pre-trial investigation, criteria, evaluation.

ков, С. Л. Лисенков та інші; За ред. В. В. Копейчикова. Стер. вид. К. : Юрінком Інтер, 2000. 320 с.

11. Подорожній Є.Ю. Правове регулювання конкурентоспроможності працівни-

ків органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Подорожній Євген Юрійович ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2009. 183 арк.